

MAVİ VATAN, GÖK VATAN İLE SİBER VATAN SÖZ ÖBEKLERİNİN ANLAMLARI VE OLUŞTURULMA YÖNTEMLERİ

Erdal AYDIN*

Özet

Dil toplumsal değişikliklerden etkilenen canlı bir varlıktır. Toplumsal alandaki her olay dilde kendisini gösterir. Son dönemde Türkiye'nin yaşamış olduğu önemli olaylar, dilde yeni kavramların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak ne anlama geldiği tam olarak bilinmeyen bu yeni kavramlar, insanlar arasında oldukça merak uyandırmış, arama motorlarında araştırılmaya başlanmış ve günlük hayatta insanların üzerinde durduğu konular haline gelmiştir. Gündemde ve sosyal medyada çok fazla yer aldığı için trend topic (en çok konuşulan konu) olan bu yeni kavramlar, Türkiye'nin başta Yunanistan olmak üzere komşularıyla yaşadığı güncel krizler nedeniyle, hemen hemen her gün ulusal ve uluslararası medyada karşımıza çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak üretilen ilk yeni kavram *mavi vatan* söz öbeğidir. Sonrasında bu konuyla bağlantılı olarak *gök vatan* ve *siber vatan* söz öbekleri üretilmiştir. Türkiye için önemli yol haritaları olan, devletin en üst makamlarınca sahip çıkılan ve henüz sözlüklerde anlamsal karşılığı yer almayan bu üç söz öbeğinin özünde vatan savunması bulunmaktadır. Bu çalışmada, yeni üretilen söz öbeklerinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla disiplinler arası elde edilen veriler, belgesel tarama yöntemi ile incelenmiş ve bu öbekleri tanıtmaya yönelik bir dil bilimsel inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mavi Vatan, Gök Vatan, Siber Vatan, Doktrin, Sözcük Öbekleri, Kelime Grupları

MEANINGS AND FORMATION METHODS OF THE PHRASES BLUE HOMELAND, SKY HOMELAND, AND CYBER HOMELAND

Abstract

Language is a living entity that is affected by social changes. Every event in the social sphere manifests itself in the language. The important events that Turkey has experienced recently have led to the emergence of new concepts in the language. However, these new concepts arouse great curiosity among people. What they mean is researched in search engines and has become a topic that people talk about in their daily lives. These important agenda topics have become trending topics by taking up a lot of space in social media. These new concepts, whose meaning is wondered, have become words that people adopt after a while. These contexts were born in the context of the current crises in Turkey, especially with Greece. This is because this crisis environment continues to take place almost daily in the news broadcasts. The first new concept to emerge that has to do with the subject is the phrase "blue homeland". This concept has found its place in both national and international media. Similarly, there are the concepts "sky homeland" and "cyber homeland", which are known to be related to these concepts and are expressed by the competent authorities of the state. These concepts, based on the defense of the homeland, are important signposts for Turkey. There are no semantic equivalents in dictionaries for these new concepts that are claimed and expressed by the highest authorities of the state. In order to better understand the concepts, this study examined the interdisciplinary data using the documentary scanning method and conducted a linguistic study on the introduction of these concepts.

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Harp Okulu, e-posta: erdaledb@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-0139-9896

Keywords: Blue Homeland, Sky Homeland, Cyber Homeland, Doctrine, Phrases, Word Groups

Giriş

Bir toplumun yaşadığı tüm değişiklikler diline yansımaktadır. Bu açıdan toplumsal bir ayna görevi yürüten diller, günümüzdeki önemli olaylardan etkilenmekte ve sözcük hazinesine yeni kazanımlar sağlamaktadır. Türkçenin de son dönemde yaşanan toplumsal değişikliklerle paralel olarak yeni türetilen sözcüklerle zenginleştiği görülmektedir. Özellikle savunma sanayiinde yeni üretilen teknolojik ürünler için Türkçe yeni sözcüklerin türetildiği bilinmektedir (Aydın, 2022, s. 96-97). Hatta gündemi meşgul eden önemli siyasi olayların Türkçeye yansımaları olmaktadır.

Deniz sınırlarımız ulusal ve uluslararası medyada üzerinde oldukça konuşulan bir konudur. Yunanistan ile yaşanan krizlerin en temelinde bu sınırlar bulunmaktadır. Kıyısı bulunan her devlet için denizler çok önemlidir. Çünkü ulaştırma imkânları, zengin besin kaynakları, fosil yakıtlar gibi önemli doğal kaynakların varlığı bu alanların değerini artırmış ve insanlığın vazgeçilmez hayat alanı haline gelmesini sağlamıştır.

Denizlerin üzerindeki izdüşümü olan hava unsuru, denizlerdeki zenginliklerin üzerinde bir koruma kalkanı sağlamaktadır. Hava araçlarının çok hızlı geliştiği bir çağda hava unsurunun da kara sınırları kadar önem arz edeceği öngörülebilir. Artık geliştirilen drone (uçangöz) teknolojileri sayesinde kara üzerinden yapılan ulaşımın havadan daha kolay ve hızlı şekilde gerçekleşeceği söylemek mümkün görünmektedir.

Deniz yetki alanları ve üzerindeki hava sahası içinde yer alan zenginliklerin kıyıdaş ülkeler tarafından hakça paylaşılması gerekirken bu konuda sıkıntılar yaşanabilmektedir. Örneğin, üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada durumundaki Türkiye uluslararası hukukun varlığına rağmen bu sıkıntıları yaşayan ülkelerin başında gelmektedir. Günümüzde Türkiye Yunanistan ile hâkimiyet alanları konusunda çok önemli, siyasi bir kriz yaşanmaktadır. Özellikle bu durum, Ege ve Akdeniz’de Yunanistan ve bağılısı Güney Kıbrıs ile gayriaskerî statüdeki adaların silahlandırılması, deniz yetki alanları ihtilafı, uluslararası anlaşmalarda Yunanistan’a devredildiği ile ilgili herhangi bir ibare bulunmamasına rağmen bazı adacık/kayalıklarda hak iddia etme ve bu konularla ilgili olarak Uçuş Bilgi Bölgesi (FIR), Arama Kurtarma Faaliyetleri (SAR) gibi alanlarda karşımıza çıkmaktadır (Dışişleri, 2022).

İki ülkenin Ege’de 1996 yılında yaşadığı Kardak kriziyle savaşın eşiğinden dönülmüştür. Bu tarihten sonra da Yunanistan krizler çıkarmaya devam etmiş, sahip olmadığı adalara bayrak dikmeye çalışarak, askeri yığınak yapma yarışına girmiştir. Çıkardığı krizlerle Türkiye’nin 20. yüzyılda en fazla silahlı çatışma yaşadığı ülke olan Yunanistan’a karşı Türkiye, uluslararası hukuka uygun şekilde sorunu çözmeye ve kendi tezlerinin haklılığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Buna

rağmen Yunanistan ile ilişkiler Kardak krizindekine benzer, kötü bir dönemden geçmektedir.

Yunanistan'ın kriz yaratma çabasına rağmen Türkiye gerek denizler gerekse havadaki sınırları dâhilinde hak ve menfaatlerine karşı yapılacak her türlü tecavüzü bertaraf etmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Türkiye, bu konuda önleyici tedbir ve eylem planı olarak *mavi vatan* ve *gök vatan* kavramlarını ortaya koymuştur. Türkiye'nin gündemine aldığı bu kavramlar savunma konusunda devletin temel yol haritası haline gelmiştir.

Medyada *mavi vatan* kavramının çok fazla kullanılması *gök vatan* kavramının türetilmesini sağlamıştır. Bu yeni kavramlar, Türkiye'nin savunulmasına önem verdiği alanlar olarak yaygınlaşmıştır. Vatan savunmasının dijital alanda da kendisini göstermesi nedeniyle bu söz öbeklerine benzeyen bir başka yeni kavram olan *siber vatan* söz öbeği de türetilerek yazı diline kazandırılmıştır.

Yeni türetilen bu söz öbekleriyle ilgili dil bilimsel açıdan herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Sözlüklerde henüz anlam karşılığı bulunmayan bu öbeklerin devletin savunduğu resmî bir politika unsuru haline gelmesine rağmen kavramların anlamsal açıdan belirsizlik halleri devam etmektedir (Aydoğan ve Kutlu, 2021). Bu çalışmanın amacı, yeni türetilen *mavi vatan*, *gök vatan* ve *siber vatan* kavramlarının dil bilimsel açıdan incelenmesi ve nasıl bir anlam kazandıklarının ortaya konmasından müteşekkildir.

Çalışmada belgesel tarama yöntemi (Karataş, 2015, s. 72) kullanılmıştır. İlgili basılı ve elektronik materyaller taranarak *mavi vatan*, *gök vatan* ve *siber vatan* söz öbekleri dil bilimsel ve anlamsal açıdan açıklanmıştır.

Mavi Vatan

Mavi vatan kavramı, günümüzde önemi oldukça vurgulanan yeni türetilmiş bir söz öbeğidir. İlk defa (E) Tümamiral Cem Gürdeniz tarafından 14 Haziran 2006 tarihinde Deniz Kuvvetleri Komutanlığında düzenlenen Karadeniz ve Deniz Güvenliği konulu sempozyumda kullanılmıştır (Gürdeniz, 2013). Günümüzde kullanımı oldukça yaygınlaşan bu söz öbeği, komşu ülkelerle yaşanan ilişkiler nedeniyle hem Türkiye'nin hem de başka ülkelerin önemli tartışma konularından biri haline gelmiştir.

Yeni bir kavram olduğu için *mavi vatan* söz öbeğinin tanımı herhangi bir sözlükte yer almamaktadır. Söz öbeğinin anlamı ve oluşturulma yöntemi şu şekildedir:

Tablo 1: Mavi Vatan Söz Öbeği

Söz/Söz öbeği	Anlamı
Mavi	Ar. Yeşil ile menekşerengi arasında bir renk (TDK Sözlük, 2022).
Vatan	Ar. Yurt (TDK Sözlük, 2022).

Mavi vatan	Türkiye'nin Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarını (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) ve buralardaki tüm canlı, cansız varlıkları kapsayan vatan toprağı.
	Oluşturma Yöntemi

1- Örnekseme: Bir sözcüğün ses ve yapı özelliklerinin örnek alınmasıyla yeni sözcük ve söz öbeklerinin türetilmesidir¹. Ör. *soyut* sözcüğüne bakılarak *somut* sözcüğü türetilmiştir (Zülfikar, 1991:159-160).

Vatan sözcüğü ile birlikte kullanılarak yer anlamı ifade eden ve yaygın bir kullanıma sahip *ana vatan* söz öbeğinden örnekseme yapılmıştır.

2- Söz Öbeği Oluşturma: *Söz öbekleri (sözcük grupları), birden fazla sözcüğü içine alan, yapısında ve manasında bir bütünlük bulunan, dilde bir bütün olarak muamele gören bir dil birliğidir* (Ergin, 2009: 374-376). Cümle içerisinde tek bir sözcük gibi vazife gören söz öbekleri, yeni bir kavramı/durumu karşılamak için kullanılmaktadır. Ör. *kırık kalp, serin selvi*.

mavi (sıfat unsuru) + *vatan* (isim unsuru) = *mavi vatan* (sıfat tamlaması) şeklinde söz öbeği oluşturulmuştur.

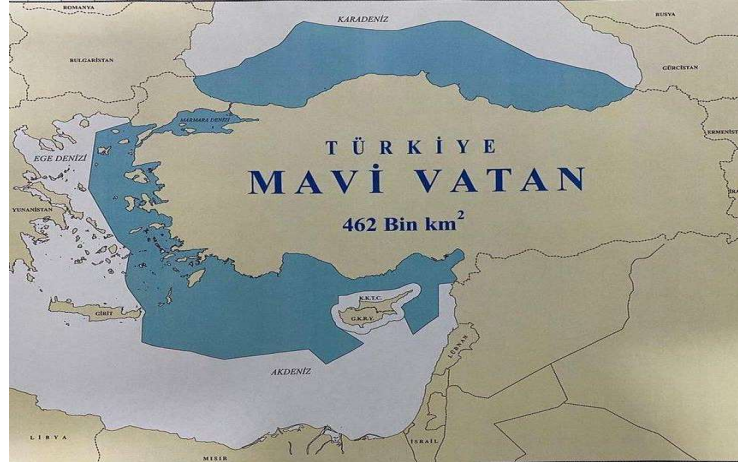
3- Genel Dilden Sözcük Aktarma: Konuşulan dilde var olan bir sözcük ile yeni bir kavramı karşılamaktır. Sözcük, bu şekilde yeni yeni yan anlamlar kazanmaktadır. Ör. *göz, fare* vb. sözcüklerin değişen yaşam koşulları sebebiyle yeni anlamlar kazanmış olmasıdır (Ayдын, 2022: 72).

Mavi ve *vatan* sözcüklerinin ikisi de genel dilde yer almaktadır. *Mavi* sözcüğü rengi itibariyle denizi çağrıştıran bir sözcüktür. *Mavi vatan* söz öbeği oluşturulurken söz konusu çağrışımı yapan bu sözcük ile *vatan* sözcüğü birlikte kullanılmış ve “denizler üzerinde Türkiye'nin sahip olduğu vatan sınırları” anlamı yaratılmıştır.

Türkiye'nin yalnızca kara sınırlarından ibaret olmadığını ifade ederek *mavi vatan* kavramının sınırlarını gösteren, aşağıda sunulmuş haritanın Yunanistan tarafında yoğun tepkilere neden olduğu bilinmektedir (Hürriyet, 2022).

Resim 1: (E) Tümamiral Cihat Yaycı Tarafından Çizilen Mavi Vatan Haritası

¹ Zülfikar'a göre örneksemede bir sözcüğün ses ve yapı özellikleri örnek alınarak yeni sözcükler türetilmektedir. *Mavi vatan* kavramında ise *ana vatan* söz öbeği örnek alınarak yeni bir anlam ifade eden söz öbeği oluşturulmuştur.

Kaynak: TÜRK Denizcilik ve Global Stratejiler Merkezi (TÜRKDEGS, 2021).

Mavi vatan internette ne olduğu sıklıkla araştırılan bir kavramdır. Google trends uygulaması üzerinde incelendiğinde bu kavramla ilgili son beş yılda en çok arama yapılan ikinci dönemin 27 Şubat-08 Mart 2019 tarihlerinde icra edilen Mavi Vatan 2019 Tatbikatı'nın yapıldığı zamanlara denk geldiği görülmüştür. Bu tatbikat dış basında da takip edilmiş ve Google arama motorunda sıklıkla aranmıştır. Aynı anda hem Ege hem Akdeniz hem de Karadeniz'de gerçekleştirilen Mavi Vatan 2019'un cumhuriyet tarihinin en büyük tatbikatı olma özelliğini taşıması, bu söz öbeğinin internette yoğun bir şekilde aranmasına vesile olmuştur. En çok aramanın yapıldığı dönem ise Antalya açıklarında görev yapan sismik araştırma gemisi Oruç Reis için Türkiye tarafından ilan edilen navtex² ilanlarının yapıldığı 02 Ağustos-06 Eylül 2020 tarihleri olmuştur (Google Trends MV, 2022).

Yunanistan'ın 7,3 km² yüzölçümüne sahip olan Meis Adası için 40 bin km² genişliğinde (Marmara Denizi'nin alanının üç katından daha fazla bir alan) bir kıta sahanlığı talep etmesi ve bu sebeple Oruç Reis'in çalışmalarına engel olmaya çalışması kamuoyunun yoğun ilgisiyle karşılanmıştır.

Türkiye'nin kendisine ait deniz yetki alanlarında yaptığı bu araştırma yaklaşık bir ay boyunca bu söz öbeğinin internet ortamında yoğun bir şekilde sorgulanmasına neden olmuştur. Söz konusu uygulamada mavi vatanla ilgili en çok ne anlama geldiği sorgulanmıştır. Yapılan aramalarda bu öbek bazen *mavi vatan stratejisi*, *mavi vatan doktrini* ve *mavi vatan politikası* olarak adlandırılmıştır (Google Trends MV, 2022). Bu durum mavi vatanın anlamının bilinmesine rağmen tam olarak ne olduğu konusunda bir karışıklığın olduğunu göstermiştir. Bu karışıklığın giderilmesi ve *mavi vatan* kavramının daha iyi anlaşılması maksadıyla farklı anlamları olan *doktrin*, *strateji* ve *politika* sözcüklerinin anlamlarına bakmak yerinde olacaktır.

² Seyir Duyuruları Hazırlama ve Yayımlama Hizmetleri Yönetmeliğine göre *navtex* sözcüğü "Denizcilere seyir ile ilgili en son acil bilgilerin, meteorolojik raporların, tehlike mesajlarının özel olarak geliştirilmiş vericiler ve alıcılar vasıtası ile ulaştıran otomatik seyir uyarı teleks sistemi" anlamına gelmektedir.

Türkçe sözlükte “Devletin etkinliklerini amaç, yöntem ve içerik olarak düzenleme ve gerçekleştirme esaslarının bütünü.” olarak tanımlanan *politika* kavramı (TDK Sözlük, 2022); bir devletin hedeflerini gerçekleştirmek için millî güç unsurlarının varlığıyla şekillenen birçok seçenek arasından bilinçli olarak seçilen bir yol; neyin başarılması gerektiğini ifade eden, yönlendiren veya sınırlar çizen bir rehberdir. Bu kavram anayasal hedefler, toplumsal refah ve güvenlik tercihleri, toplumsal ve bölgesel dönüşümler, ulusal liderler, politik mülahazalar veya mali konular nedeni ile değişime uğrayabilir (US Defence Information Center, 2003).

Strateji sözcüğü sözlükte “Bir ulusun veya uluslar topluluğunun, barış ve savaşta benimsenen politikalara destek vermek amacıyla politik, ekonomik, psikolojik ve askerî güçleri bir arada kullanma bilimi ve sanatı” anlamına gelmektedir (TDK Sözlük, 2022). Kaynağı politika olan strateji, millî politikaların ortaya koyduğu hedeflere ulaşmak için gerekli faaliyetlerin nasıl yürütüleceğini tanımlar. Liderler tarafından üretilen stratejiler, gerekli faaliyetlerin nasıl yürütüleceğini ortaya koyan bir faaliyet planı olup nihai sonuçlara uygun yöntemin seçimidir (US Defence Information Center, 2003).

Doktrin, NATO’nun sözlüğünde “askerî güçlerin, hedeflerine ulaşmak için uygulamaya koyduğu eylemlere yön veren temel ilkeler” anlamıyla karşımıza çıkmaktadır (NATO Glossary of Terms and Definitions, 2019: 44). Doktrin; hedefleri elde etmek maksadıyla gerekli faaliyetlerin nasıl yapılması gerektiğini ortaya koyan, analiz edilmiş teori ve tecrübelerdir. Genel kabul görmüş, onaylanmış yaklaşım ve hareket tarzlarını içermektedir. Politika ile temel farkı politikanın değiştirilemez olmasına karşın doktrin emredici ve muhakemeye açık olmasıdır (US Defence Information Center, 2003).

Mavi vatan kavramı bir politika mı, strateji mi yoksa doktrin midir? Türkiye’nin deniz yetki alanlarındaki koruma kararlılığının göstergesi olarak 2019 yılında uygulamaya koyduğu, Türkiye tarafından genel kabul görmüş, onaylanmış bir yaklaşım ve hareket tarzı olması yönüyle bir doktrindir. Bu kapsamda Libya ile 27 Kasım 2019 tarihinde Libya’nın Ulusal Mutabakat Hükûmeti ile Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Anlaşması imzalanmıştır (Dışişleri, 2022). Bu anlaşmaya ek olarak günümüzde Türkiye tarafından yapılan açıklamalar, icra edilen deniz tatbikatları Mavi Vatan Doktrini’nin uygulandığını göstermektedir. Doktrin özünü Türkiye’nin denizler üzerinde sahip olduğu alanı korumak olduğundan bu alanlar *mavi vatan* olarak adlandırılmıştır.

Dünyada en ünlü doktrinleri ABD’nin uygulamaya koyduğu Monroe Doktrini (1823), Truman Doktrini (1947), Eisenhower Doktrini (1957), Guam Doktrini (1969), Carter Doktrini (1980), Reagan Doktrini (1985), Bush Doktrini’dir (2002). Bu doktrinler ile Türkiye’nin Mavi Vatan Doktrini karşılaştırıldığında aynı doğrultuda oluşturuldukları ancak açıklanma biçimlerinin farklı olduğu görülmüştür. *Mavi vatan* bilimsel çalışmalarla doğmuş ve sonrasında devletin desteklediği ve önem verdiği bir görünüme ulaşmıştır.

Gök Vatan

Bir devletin egemenliği altındaki kara sınırları ve deniz yetki alanları üzerinde bulunan hava sahasını kapsayan alanın adıdır. Bu kavramın sınırları içerisinde uluslararası hukukta devletin ülkesinden sayılmayan uzay yer almamaktadır. Karadan uzaya kadar olan kısım gök vatanın sınırlarını oluşturmaktadır.

Devletlerin kendi hava sahaları üzerindeki tam ve münhasır egemenliği 1944 tarihli Şikago Uluslararası Sivil Havacılık Konvansiyonu'nda yer almaktadır (MSHA, 1944). Türkiye'nin Gök Vatan Doktrini kendi egemenliği altındaki toprakların ve deniz yetki alanlarının üzerindeki hava sahasını kapsamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin *mavi vatan* olarak kabul ettiği deniz yetki alanlarının üzerindeki alan da bu hava sahasının içerisine girmektedir. Bu nedenle Yunanistan'la denizde yaşanan benzer sıkıntılar bu nedenle hava sahasında da görölmektedir.

Türkiye, vatandaşlarının sahip olduğu hakları savunabilmek için *gök vatan* doktrinini uygulamaya koymuştur. Havadaki savunma ve taarruz yeteneklerini kapsayan *gök vatan*, Türkiye'nin egemenliği altındaki tüm coğrafyada uygulanmaya konulmuştur. Yunanistan ve Türkiye arasında, savaş uçaklarının birbirlerini engellemek amacıyla mücadele etmesi anlamına gelen *it dalaşı*, bu nedenle Ege üzerinde sıklıkla bu nedenle karşılaşılan bir durumdur ve Yunan uçaklarının Türkiye'nin sınırlarına yönelik tehditleri Gök Vatan Doktrini gereğince yetkili makamlarca engellenmeye çalışılmaktadır.

Gök vatan söz öbeğinin Google trends uygulaması üzerinde aranma sıklığına bakıldığında mavi vatandan daha az kullanıldığı görölmüştür (Google Trends K, 2022). Bu durum Yunanistan ile yaşanan krizin temelde deniz yetki alanlarına dayanmasından kaynaklanmaktadır. Tartışmanın odağı denizlerden hava savunmasına kaydığında ve denizlerdeki egemenliğin hava üstünlüğüyle gerçekleşebileceği değerlendirildiğinde *gök vatan* kavramının da önemi ortaya çıkmaktadır.

Mavi vatan kavramını ortaya koyan kişi bilinmesine rağmen *gök vatan* için bunu tespit etmek mümkün değildir. Birbirinden ayrılmaz bir bütün olmaları yönüyle *mavi vatan* kavramından esinlenilerek oluşturulduğu düşünölmektedir. Siyasiler tarafından türetilen bu kavram, söz hazinesine eklenmiş ve bir doktrin olarak uygulamaya konmuştur.

Mavi vatan söz öbeğinin yaygın olarak kullanılmasıyla türetilen bu yeni kavramın da sözlüklerde herhangi bir anlamı yer almamaktadır. *Gök vatan* incelendiğinde karşılaşılan tablo şu şekilde olmuştur:

Tablo 2: Gök Vatan Söz Öbeği

Söz/Söz öbeği	Anlamı
Gök	T. Yeryüzünü kubbe gibi kaplayan boşluğun açık mavi rengi.
Vatan	Ar. Yurt (TDK Sözlük, 2022).

Gök Vatan	Türkiye'nin kara sınırları ile Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarının (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) üzerindeki hava sahası.
	Oluşturma Yöntemi
<p>1- Örneksme: Yaygın bir kullanıma sahip <i>mavi vatan</i> söz öbeğinden örneksme yapılmıştır.</p> <p>2- Söz Öbeği Oluşturma: <i>gök</i> (sıfat unsuru) + <i>vatan</i> (isim unsuru) = <i>gök vatan</i> (sıfat tamlaması) şeklinde söz öbeği oluşturulmuştur.</p> <p>3- Genel Dilden Sözcük Aktarma: İki sözcük de genel dilde yer almaktadır.</p> <p><i>Gök</i> sözcüğü <i>mavi vatan</i> söz öbeğindeki <i>mavi</i> sözcüğünden farklı olarak temel anlamıyla kullanılmıştır. Kapsadığı alan açısından <i>mavi vatan</i> ile gösterilen alandan daha fazla bir yeri kapsamaktadır. Çünkü <i>gök vatan</i>, <i>mavi vatandaki</i> deniz yetki alanlarına ek olarak kara üzerindeki hava sahası üzerindeki egemenliği kapsamaktadır.</p>	

Siber Vatan

Muharebeler günümüze kadar birçok biçim değişikliği yaşamıştır. Eski zamanın göğüs göğse, top ve tüfek kullanılarak kara ve denizde yapılan muharebeleri evrilerek günümüzde farklı yerler ve araçlarla icra edilmeye başlanmıştır. 19. yüzyılda hava araçlarının gelişmesiyle çatışma alanlarına hava unsuru eklenmiştir. Oldukça yeni olan ve hızla kanıksanan bu değişim süreci devam ederek farklı alanlarda da kendisini göstermiştir. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle internet dünyası gelişerek muharebelerin şiddetle yaşandığı bir platform haline gelmiştir.

Bilgisayarlar ve özellikle internet toplum hayatını değiştiren son yüzyılın en önemli buluşlarından. Günlük hayatın her alanında yoğun bir şekilde kullanılan bu kavramlara hemen hemen her alanda çok fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu gerekliliğin farkında olan devletler bilgisayar ve internet dünyasını uluslararası toplumda bir baskı aracı olarak kullanmaya başlamışlardır.

Günümüzde devletler bilgisayar sistemleri ve internet ortamından gelebilecek siber saldırılara karşı önlemler almakta ve hatta proaktif³ olarak önleyici tedbirler geliştirebilmektedir. Örneğin, ABD tarafından 2010 yılında İran'ın nükleer programını sekteye uğratmak amacıyla 21. yüzyılın en ciddi siber saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bu saldırı insanlık tarihinde sabotaj için geliştirilmiş ilk süper bilgisayar virüsü olma özelliğini taşıyan Stuxnet saldırısı olarak bilinmektedir ve bu olay İran'ın nükleer programı iki yıl geriye gitmesine neden olmuştur (Holat, 2021, s. 11). Günümüzde buna benzer saldırıların artması devletlerin kurumsal ve özel sektör altyapılarına zarar verir hale gelmiştir. Bu yüzden artık devletler

³ Herhangi bir olay veya durum gerçekleşmeden önce olumlu sonuç almak amacıyla inisiyatif kullanma.

birbirlerine karşı yaptırım kararları almaya başlamıştır. Örneğin ABD'nin 2020 yılındaki başkanlık seçimlerine müdahale etmek ve zararlı siber faaliyetlerde bulunmakla suçladığı Rusya'ya bazı yaptırım kararları aldığı bilinmektedir (BBC, 2021).

Günümüz teknoloji çağında sıcak savaşların öncesinde siber savaşlar yaşanmaktadır. Bunun nedeni ise düşman devleti güçsüz kılarak onun muharebe gücünü azaltmaktır. Türkiye'nin son dönemde müttefikleri kadar hasımları da sayıca fazladır. Siber saldırılara maruz kalan Türkiye gerekli tedbirleri almaktadır. *Siber vatan* doktrini bu amaç doğrultusunda uygulamaya konmuştur. Bu doktrinin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ilgili düşüncelerini şu sözlerle açıklamıştır:

“Ülkelerin egemenlik hakları fiziki sınırlarından ziyade dijital dünyada saldırı altında bulunuyor. Vatan savunmamızı, denizde mavi vatanı olduğu gibi, dijital dünyada siber vatanı da içine alacak şekilde genişleteceğiz. Siber vatana sahip çıkmanın bir tarafında teknik altyapı varsa diğer tarafında da içerik üretimi yer alıyor. Son günlerde yaşananlar bu faşizmin cüretkarlığının nerelere kadar uzanabileceğini göstermiştir. Önümüzdeki dönemde siber vatana, hem teknik altyapımızı güçlendirerek hem ilhamını kendi medeniyetimizden aldığımız içerik üretimimizi artırarak sahip çıkmakta kararlıyız.” (TRT, 2021).

Siber sözcüğü ile ilgili olarak 2019 da yapılan bir çalıştayda⁴ *cyber* sözcüğün *siber* olarak Türkçeleştirilmesinin oy çokluğu ile uygun olduğu belirtilmiştir (Uralman ve Akçay, 2019, s. 17). Ancak *siber* sözcüğü ses uyumları bakımından Türkçeye aykırı olmamasından dolayı halk arasında yaygın bir kullanım alanı kazanmaya başlamıştır. Bu şekilde, dile yerleşmiş alıntı bir sözcüğün Türkçeleştirilmesi ne yazık ki daha yoğun bir çalışmaya neden olmaktadır. Yeni bir sözcük türetirken bu hassasiyetin zamanında gösterilmesi ve buna yönelik önleyici tedbirler alınması son derece önemli bir husustur.

Siber vatan söz öbeği incelendiğinde karşılaşılan tablo şu şekildedir:

Tablo 3: Siber Vatan Söz Öbeği

Söz/Söz öbeği	Anlamı
Siber	İng. İnternet/elektronik iletişimle ilgili olan.
Vatan	Ar. Yurt (TDK Sözlük, 2022).
Siber vatan	Türkiye'nin dijital araçlarını ve kurumsal internet alanındaki altyapısını koruma doktrinine verilen ad.

⁴ İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Türk Dil Kurumu ve Türkiye Bilişim Derneği iş birliğiyle 03 Aralık 2019 tarihinde düzenlenen Yeni İletişim Ortamlarında Türkçe: Güncel Sorunlar ve Terim Önerileri Çalıştayı.

Oluşturma Yöntemi	
1- Örneksme: Yaygın bir kullanıma sahip <i>mavi vatan</i> söz öbeğinden örneksme yapılmıştır.	
2- Söz Öbeği Oluşturma: <i>siber</i> (sıfat unsuru) + <i>vatan</i> (isim unsuru) = <i>siber vatan</i> (sıfat tamlaması) şeklinde söz öbeği oluşturulmuştur.	
3- Genel Dilden Sözcük Aktarma: <i>Siber</i> sözcüğü genel dilde kullanılmasına rağmen sözlüklerde henüz yer almamaktadır.	
<i>Siber</i> ile <i>vatan</i> sözcüğü temel anlamlarıyla kullanılarak yeni bir kavramı meydana getirilmiştir. Anlamsal açıdan bakıldığında bu öbekteki yer anlamı <i>mavi vatan</i> ile <i>gök vatandan</i> farklıdır. İnternet dünyasının bir sınırı yoktur. Teknoloji ilerledikçe koruma altındaki alan da genişlemektedir. Kamusal alandaki altyapılar öncelikli olarak korunmasına karşın özel sektör de büyük çaplı saldırılarda bu koruma kalkanına dâhil olması mümkündür.	

Sonuç

Savunma eylem planlarındaki değişiklikler dile yansıyabilmekte ve Türkçe yeni kavramların türetilmesini sağlayabilmektedir. Son dönemde Türkiye'nin gündeminde olan *mavi vatan*, *gök vatan* ve *siber vatan* gibi yeni türetilen söz öbekleri Misak-ı Millî ile benzer bir anlayış doğrultusunda oluşturulmuştur. Ancak devletin savunma eylem planlarının temel yol haritası sayılabilecek bu kavramların anlamlarının tam olarak ne olduğu konusunda bir belirsizlik hâkimdir. Bu kapsamda söz öbekleri anlamsal olarak şu tanımlar oluşturulmuştur:

Mavi vatan: Türkiye'nin Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarını (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) ve buralardaki tüm canlı, cansız varlıkları kapsayan vatan sınırları.

Gök vatan: Türkiye'nin kara sınırları ile Karadeniz, Akdeniz ve Ege'deki deniz yetki alanlarının (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) üzerindeki hava sahası.

Siber vatan: Türkiye'nin dijital araçları ve kurumsal internet alanındaki altyapısını koruma doktrininin adı.

Bu söz öbekleri, halk arasındaki kullanım sıklığı açısından karşılaştırıldığında en çok *mavi vatan* kavramının sosyal medyada yer aldığı tespit edilmiştir. Üç söz öbeğini üretmek için örneksme, söz öbeğii oluşturma ile genel dilden sözcük aktarma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüştür.

Sözcüklerin işaret ettiğii savunma alanlarının sınırları ise birbirinden farklı olmuştur. Gök vatanın, kara sınırlarını da kapsadığı için mavi vatandan daha büyük bir alanı, siber vatanın ise toplum için önemli dijital araçlar ile sınırsız bir internet dünyasını kapsadığı tespit edilmiştir. Vatandaşın haklarını koruma açısından aynı

amaca hizmete eden bu üç kavramın devletin en üst kademeleri tarafından desteklenen birer doktrin olduğu değerlendirilmiştir.

Kaynakça

- AKALIN, H. Ş., vd. (2013). *Bilgisayar Terimleri Karşılıklar Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AYDIN, E. (2022). Savunma Sanayimizde Yerli ve Millî Askeri Araçlara Verilen Adlar. *International Journal of Filologia*, (7), 70-103.
- AYDOĞAN, S., KUTLU, G.F. (2021). Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın Covid-19 Salgımında Sergilediği Dijital Liderliğin Analitik Hiyerarşi Süreciyle İncelenmesi (Twitter Vaka Çalışması), *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 13 (2), 1737-1750.
- BBC, (2021). ABD, Siber Saldırı ile Suçladığı Rusya'ya Yeni Yaptırımlar Açıkladı. *BBC News Türkçe*. Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56764877>
- DEMİREL, S. (2021). *Türkçe Telaffuz Sözlüğü*. İstanbul: RTÜK.
- EKER, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili* (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- EREN, H. (2000). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ERGİN, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Google Trends MV, (2022). Mavi Vatan (Son 5 Yıldaki Aranma Sıklığı). Erişim Adresi: <https://trends.google.com/trends/explore?date=today%20-y&geo=TR&q=mavi%20vatan>
- Google Trends K, (2022). Gök Vatan ile Mavi Vatan (Son 5 Yıldaki Aranma Sıklığı Karşılaştırması). Erişim Adresi: <https://trends.google.com/trends/explore?date=today%20-y&geo=TR&q=g%C3%B6k%20vatan,mavi%20vatan>
- GÜRDENİZ C. (2013). Neden Mavi Vatan? *Aydınlık gazetesi*. Erişim Adresi: <https://www.aydinlik.com.tr/haber/cem-gurdeniz-neden-mavi-vatan-tamami-158669>
- HOLAT, O. (2021). Yeni Medya ve Siber Savaş Kavramları Bağlamında Stuxnet Saldırısı Örneğinin İncelenmesi, *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 6(11): 105-125.
- KARATAŞ, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- KİRBAKİ, Y. (2022, 18 Mayıs). 'Mavi Vatan' Haritasıyla Şikayet Etti, *Hürriyet gazetesi*. Erişim Adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/mavi-vatan-haritasiyla-sikayet-etti-42064786>

- NATO. (2019). *NATO Glossary of Terms and Definitions*. NATO Standardization Office. Erişim Adresi: https://www.coemed.org/files/stanags/05_AAP/AAP-06_2019_EF.pdf
- Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşması (MSHA). (1945, 12 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 6029). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/6029.pdf>
- Seyir Duyuruları Hazırlama ve Yayımlama Hizmetleri Yönetmeliği. (1996, 01 Ekim). *Resmi Gazete* (Sayı: 22774). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.968510.pdf>.
- URALMAN, N. H., AKÇAY, D. (2019). Yeni İletişim Ortamlarında Türkçe: Güncel Sorunlar ve Terim Önerileri Çalıştayı Raporu. Erişim Adresi: http://acikerisim.gelisim.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11363/1534/YIOTR_RAPOR2019%2b.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- US Defence Information Center (2003), *USA Air Force Basic Doctrine*. Erişim Adresi: [https://www.bits.de/NRANEU/others/END-Archive/USAF-afdd1\(2003\).pdf](https://www.bits.de/NRANEU/others/END-Archive/USAF-afdd1(2003).pdf)
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (Dışişleri). (2022). Başlıca Ege Denizi Sorunları. Erişim Adresi: <https://www.mfa.gov.tr/baslica-ege-denizi-sorunlari.tr.mfa>
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (Dışişleri). (2022). Türkiye-Libya Siyasi İlişkileri. Erişim Adresi: <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-libya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- TRT, (2021). Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan 'Siber Vatan' Mesajı. Erişim Adresi: <https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-siber-vatan-mesaji-547553.html>
- TRT (2022). *Telaffuz Sözlüğü*. Erişim Adresi: <https://trttelaffuz.com/>
- Türk Dil Kurumu (2022). *Yazım Kuralları*. Erişim Adresi: <https://www.tdk.gov.tr/kategori/icerik/yazim-kurallari/>
- Türk Dili Kurumu (2022). *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Denizcilik ve Global Stratejiler Merkezi (TÜRKDEGS). (2021, 12 Ağustos). Türkiye'nin Mavi Vatan Haritası, Erişim Adresi: <https://mobile.twitter.com/turkdegs/status/1293490604673048576>
- Türk Standartları Enstitüsü, *Bilişim Terimleri Sözlüğü*, (2006). Ankara: TSE Yayınları.
- ZÜLFİKAR, H. (1991). *Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.